

Државни архив СИБЕНИК
СТАТИСТИЧКА КОЛЛЕКЦИЈА
НАУЧНИ ОДЈЕЛ

21/6/32

Privredno - kulturne
Matiće
za Sjev. Dalmaciju

СВАКРС

Годишња претплата за нашу дрžаву 40 din., за Америку
2 dollara, а за остало иностранство 80 din.
Чланови Матице добијају лист бесплатно
Примјерак 1 din.

Шибеник, 21 Јуна 1932.
БРОЈ 128. ГОДИНА IV.

Vlasnik «Privredno-kulturna Matica za Sjev. Dalmaciju»
Уређује Sekretarijat Matice.
Telefon br. 63. — Broj ček. računa 38.242.

Vidovdansko slavlje na Dalmatinskom Kosovu

Vjekovi su prohujali od onoga dana čemernoga, kad je srpsko propanulo carstvo na Kosovu-polju jadovitu. Propala je srpska Carevina; propala je - i Bogu je žao! Razide se narod na sve strane noseći sobom kosovski zavjet - da se okaju grijesi, da se opet obnovi Carstvo i da zasja Miloševa pravda! Čestiti Knez privolio se je Carstvu nebeskome i kroz vjekove cijeli narod na užas svojih dušmana - krstu služi, a Milošem živi i trpi zato muke svakojake, dok je mogao odričući se toga, uživati vlasti i slasti.

Najbolji ljudi jugoslovenskoga naroda skupljali su se u doba robovanja i u našoj „maloj Srbiji“, kod Lazarice crkve, da se pričeste i okrijepe vjerom u Vaskrs našega naroda. Hrvati su se takmičili sa Srbima u zanosu za našom Slobodom i ljubili su se na ovom osvećenom mjestu u bratskom zagrljaju. Ovdje je naš Dositej među ovim „Božjim ljudima“ napisao prvu svoju knjigu, ovdje je naš veliki Vuk dolazio da nađe sačuvanu našu starinu i čisti narodni duh i izraz njegov. Narod je pod zastavama hrlio sa slutnjom, da će se o Vidovdanu naći sa svima kosovskim vitezovima, koje je pominjao i toga dana i cijeloga svoga života, gdje je god dopirao. Nema nikoga u našem narodu ko se nije ponosio sa Kosovskim zavjetom, sa kojim se je svako živio i umirao.

Poslije Oslobođenja Kosovo je postalo naše zborni mjesto i potsticaj za stvaranje naše narodne kulture. Dok na mnogim drugim stranama vlada ojačanje i ne vidi se više sjajna zvijezda vodilja našega naroda, kosovski duh u ovoj slavnoj krajini izvodi na pozorište naše divne seoske sokolske čete, koje se ponose, kao da ih predvodi vojvoda Miloš. Kosovski duh živi u redovima naših zadругara po selima, koji čeznu za boljim i lijepšim životom, u redovima naših seljaka, koje žele da se prosvjećuju, da budu sposobnije da u svojim kućama zrače sa srećom; u redovima naših gospoda, kojima postaje ideal prosvjećenost njihovih zaostalih ali plemenitih sestara, u redovima školovanih sinova našega naroda, koji se opet napajaju sa pravim narodnim duhom, kojim su se pjanila pokoljenja.

Dva sina Šumadije dolaze da pripale kandilo svima borcima za Slobodu i Ujedinjenje na oltaru, koji je časno sačuvan mnogo puta u težim prilikama nego u njihovoj i našoj Šumadiji. Episkop dalmatinski g. dr. Irinej Đorđević održaće pomen, a episkop ohridski g. dr. Nikolaj Velimirović, naš prorok, propovjednik i pisac „Beseda pod gorom“, „Iznad greha i smrti“, i „Sna o slovenskoj religiji“ i svečovečanskom idealu, govoriće na našoj Gori, na Kosovskoj Glavici o sudbini i ulozi Carstva Božjega u životu našega naroda.

Privredno-kulturna matica za Sjevernu Dalmaciju uzela je Kosovo i Vidovdan za znamenje svoga rada, i sve svoje osnove učvršćuje u kosovskom duhu našega naroda. Pred nama se sada već javlja jasnije veliki narodni pokret, koji odbacuje tuđinske patvorine i okuplja sve najbolje sinove narodne iz svih njegovih redova, u izgrađivanju naše narodne kulture, u stvaranju zajedničkog jedino mogućeg i jedino pravednog napretka, u obasjavanju svih postupaka sa Miloševom pravdom.

Prijatelji ovog zajedničkog idealu treba da se učvršćuju u vidovdanskom duhu, da se ne ogluše o poziv Čestitoga Kneza, da ne padne na njih kletva, kao na onog „tko ne dode na boj na Kosovo“, da ne izdadu u narodnom radu, već da se ugledaju u redove kosovskih vitezova, koji su se uvijek borili za slobodu i pravdu i duša im se na nebu raduje, ko što ime na zemlji caruje!

Neka se svaki trudi da unese najplemenitiji dio svoje duše u zajednički rad i neka svaki doprinese svoj i najmanji vidovdanski darak za svoju zajedničku organizaciju.

Raspored Kosovske svečanosti

Prema dosadašnjim obaveštanjima ovogodišnja vidovdanska svečanost izvršiće se sa ovim rasporedom:

Pomen svima izginulim borcima izvršiće g. dr. Irinej Đorđević, Episkop dalmatinski. Na pomenu će propovjedati Episkop ohridski g. dr. Nikolaj Velimirović.

Istog dana održaće se slet svih seoskih sokolskih četa župe Šibenik-Zadar. Od 8 do 10 sati izvršiće se natjecanje seoskih sokolskih četa. Prva nagrada biće zastava sokolske župe; druga nagrada zastava Pr. K. Matice; treća nagrada Zdravstvene zadruge u Kninu.

Zdravstvena zadruga kninska sa Ženskom zadrugom u Kninu pripeđuje higijensku izložbu, sa izložbom rukotvora seljaka kninske krajine.

Prvak sa guslarskih utakmica g. Lazar Radak i ove će godine obnavljati stare uspomene.

Muzika i pjevačko društvo učestvovaće u toku svečanosti.

Razni govornici iznosiće narodu, u kratkim potezima, glavne pravce savremenog privrednoga i kulturno-prosvjetnoga rada.

Saobraćaće vanredni vozovi i autobusi iz raznih pravaca prema Kosovu.

PRIVREDNO-KULTURNA MATICA.

AGRARNA BANKA

Osnova kreditne politike Privilegovane agrarne banke ista je kao i u 1930 godini, samo što je u 1931 ta politika jasnije podvučena. Ona se najbolje karakteriše u datim kreditima:

Od 742,646,904.65 dinara

datih kredita:

489,924,969.— otpada na hipotekarne zajmove,

86,441,186.65 na zadružne zajmove

po obveznicama i mjenicama,

64,408,070.— na zadružne tek. račune,

686,766.— na ekskont mjenica na lombard,

760,274.— na lombard.

Pretstavljeno u procentima to izgleda ovako:

hipotekarni krediti 65,970 po sto

zadružni krediti 33,835 „

razni krediti 0,195 „

Uporedjujući sa prošlom godinom, vidimo da je, u procentima, dato:

1930 g. 1931 g.

hipotekarni krediti 55,6700 65,9700

zadružni krediti 43,735 „ 33,835 „

razni krediti 0,395 „ 0,105 „

Od 323,711,878,60 dinara hipotekarnog kredita u 1930 Privilegovana agrarna banka ovaj kredit u 1931 godini povećala je za 166,213,090,40 din.

253,399,040,50 dinara zadružnog kredita u 1930 Pab je smanjila na 251,273,895,65, t. j. smanjen je sa 2,124,144,85 dinara.

Ovim je Pab jasno podvukla svoju kreditnu politiku koja ide na favoriziranje hipotekarnog kredita na štetu ostalih — što je najveća mana njene kreditne politike s obzirom na nemogućnost malog zemljoradnika, za koga je ova ustanova i stvorena, da se tim kreditom koristi.

Favoriziranje zemljoradničkog hipotekarnog kredita u našoj zemlji znači očigledno zapostavljanje najnižih slojeva našeg seljačkog naroda, znači oskudicu poznavanja osnovnih postulata zemljoradničkog kredita koji mora da je brz, jevtin, lako dostižan, dat u proizvodačke svrhe i sa kontrolom upotrebe. Hipotekarni kredit nema ove osobine, osim ako je dat preko naročite vrste hipotekarnih zadruga.

Najveći dio hipotekarnog zaduženja u stvari je bio konverzija starih dugova, te je vjerojatno da ni 20% od datih hipotekarnih kredita nije ostalo u poljoprivredi, već je vraćeno zajmodavcima koji su ga plasirali u druge privredne grane, što je očigledna šteta i u suprotnosti je sa osnovnim ciljevima Privilegovane agrarne banke.

Sokolstvo i privreda na selu

U posljednje vrijeme po selima sjeverne Dalmacije sve se jače razvija sokolstvo. S naročitim zadovoljstvom zapažamo, da se u mnogim našim, do sada teško zapuštenim selima osnivaju sokolske čete i to baš u najtežim privrednim prilikama. A i ranije je seosko sokolstvo zahvalato najjači korjen baš u najsiromašnijim krajevima Hercegovine. Nameće se samo sobom pitanje, ima li kakove veze između privrede i sokolstva.

Nastojaćemo ovdje da u kratkim potezima pokažemo, što može sokolstvo da učini za podizanje privrede.

Privredni rad

Privredni rad znači stvaranje i podizanje raznih vrednota. U tome je radu prvi i najvažniji činilac čovjek,

Hipotekarnim kreditom su se i dalje koristile skoro isključivo dvije banvine: Dunavska sa 55,61 posto i Drinska sa 25,85 posto (ukupno 81,46 posto), dok sve ostale sa 18,54 posto; Dravska (0,02) i Vardarska 1,02 skoro nikako; Moravska (2,65), Primorska (2,05) i Zetska (2,33) vrlo malo, a Vrbaska (4,38) i Savska (6,09) nešto više.

Dioba po banovinama jasno svjedoči da se ovim kreditom mali seljak nije mogao mnogo da koristi što još bolje dokazuju isplaćeni krediti po visini:

Na 8,482 zajma, koji su dati u iznosu od 1 do 10.000 dinara ili od $\frac{1}{3}$ do 3 hektara zemlje, izdato je 24,999,250 dinara ili 13,53 posto, dok je na 137 zajmova datih u iznosima od 100,000 do 1,000,000 dinara, izdato 30,265,000 dinara ili 16,38 posto od ukupnog iznosa svih zajmova.

Upoređenje sa zadružnim zajmova daje još bolju sliku.

8007 zadrugara dobilo je 23,759,252 dinara, dok je 137 veleposrednika dobilo 30,265,000 ili, u dvije godine rada, 89,621 zadrugara dobilo je dinara 285,151,195,39, dok je 18,673 zajmova po hipotekarnom kreditu izdato dinara 511,791,350.

Ove nas cifre gone na razmišljanje i sprečavaju nas da odobrimo kreditnu politiku, koju vodi Pab.

Poslovanje sa zadrugama nije onako kako to Pab pretstavlja u svome zvještaju; pretencije koje se tamo znose o uticaju na razvijak zadrugarstva ne mogu se primijeniti na slobodno zadrugarstvo, jer od 186,441,186,65 dinara datog kredita na lombard zadružnih obveznica i mjenica, samo

20,121,194,50 dinara (10,792 posto) dolazi na slobodno zadrugarstvo, dok sve ostalo, 166,055,066,15 dinara (89,066 posto), otpada na zadružne za poljoprivredni kredit po Zakonu od 1925 god. Tako isto i drugi zadružni kredit od 64,408,078 dinara, za koji nam nedostaju tačni podaci, ali u kome je 38,611,600 dinara stari dug oblasnih zadruga po Zakonu od 1925 god., a svega 1,787,870 dinara dug slobodnih zadružnih saveza, jasno nam svjedoči još uvijek o odsustvu slobodnog zadrugarstva iz kredita Pab.

Tako isto i drugi rad Pab sa zadrugarstvom, pa bilo da se on odnosi na onih 765 utuženih obveznica, ili na konverziju ranijih zaduženja, ili na zadružne tečajeve itd., ne odnosi se na slobodno zadrugarstvo, već na mjesne zadruge za poljoprivredni kredit,

zato što svaki rad zavisi od vrednosti, t. j. tjelesne i duševne snage i zdravlja čovjeka. Svrha je sokolstva, da što više podigne i usavrši tjelesne, moralne i duševne snage svakog svoga člana. To se postizava u prvom redu tjelesnom vježbom.

Treba li tjelesna vježba seljaku?
Postavlja se pitanje, treba li tjelesna vježba seljaku, kad je po svom poslu prisiljen, da se po cio dan kreće na zraku i da napreže svoje mišice. Prije svega možemo da ustvrdimo, da seoska djeca nisu ništa jača od gradske, baš naprotiv mnogo su slabije razvijena, pa je zato broj smrtnih slučajeva u najmladim godinama na selu veoma visok. Ostaje na životu samo ono, što je naročito žilavo ili se inače srećno progura. Pri tome dabome propadne mnogo toga, što bi moglo da bude korisno društvu a da i ne govorimo o tome, kolika je fizička i materijalna šteta roditelji-

kojima Pab sve više hoće da zamjeni Savez. Mi nemamo ništa protiv tog, da se ove zadruge poprave, naprotiv to bi nam bilo milo, jer bismo ih tada ubrzo vidjeli u svome kolu, ali ne vjerujemo da je dobar ovaj put koji je izabrala Pab.

Moglo bi se još mnogo govoriti o prevelikim i često nepotrebним troškovima Pab, ali je to manje važno u poređenju sa njenom opštom kreditnom politikom, koja, davanjem dugoročnih kredita unapred, nepopravno vezuje Pab za dvadesetak godina unapred na štetu malog seljaka.

Ne treba zaboraviti da Pab nije svojina jednog malog broja akcionera, koji rade za dobit, već države i širokih slojeva našega naroda, koji je oduševljeno upisivao akcije Pab — često i preko svojih mogućnosti —

vjerujući u plemenitu inicijativu i ciljeve koji su obilježavali pravac rada Privilegovane agrarne banke!

Mogao bih da zaključim isto onako kao i prošle godine, ističući: da je suviše jadan hipotekarni kredit, koji nije svojstven i ne smije da bude pretežan u radu jedne ustanove kao što je Pab; da je kredit preko zadruga nedovoljan; da je zapostavljeno staro slobodno zadrugarstvo; da nije gajan kredit na zemljoradničke proizvode, itd. — ali, prošle godine smo imali nadu, da je to bilo samo u prvoj godini, kada je Pab imala strah da neće moći da plasira ubrzo svoj novac, dok se, rezimirajući rad u drugoj, bojimo, da ja njena pogrešna politika postala stalnost, koja će nam se ljuto svetišti.

Voj. V. Đorđević

Pisma iz naroda

Kovačić, 20 maja

Je li Kovačić pust i bolestan kraj? Čitao sam u nekoliko članaka tvrdnju, da je Kovačić, naše selo kraj Knina, pust i bolestan kraj. Pogotovo se to tvrdi za ono mjesto, gdje se nalazi učiteljska škola. Oko tog mjesto, baš u krugu oko škole nalaze se komšiluci, po 2-300 metara daleko, a u svima ima staraca i starica, i koje su rodene tu i koje su iz drugih mesta. Da i drugi svijet vidi, kako je neosnovana tvrdnja onih koji preziru ove krajeve i slabo o njima pišu, iznosimo imena staraca i starica, da se svak uvjeri na kojoj je strani istina. Imena staraca i starica uzeta su iz svih strana (sjeverne, istočne, južne i zapadne) oko preparandije, u daljinu od 200-500.

Krvavica Paško pok. Ante (85 g.), Marta ud. Paškalja (80 g.), Jeka pok. Franje (73 g.), Joso pok. Šme (81 g.), Ivan pok. Ante (74 g.), Kotararaš Marta pok. Nikole (82 g.), Andelija Jelić pok. Petra (82 g.), Stevan Medaković (71 g.), Ilija Medić (76 g.), Šimeuna Durbaba pok. Nikole (90 g.), Joso Ciglć pok. Jose (90 g.), Ika Kojić Mijina (77 g.), Tadora Čuruvija pok. Šime (88 g.), Jovo Čuruvija pok. Krste (92 g.), Marta Mlinarević pok. Petra (74 g.), Božo Durbaba (82 g.), Lazo Durbaba (77 g.), Sava Đurić (74 g.), Krstan Đurić (77 g.), Jandrija Đurić (77 g.), Šimeuna Đurić (78 g.), Špira Đurić pok. N kole (77 g.), Tadora Medić (82 g.), Mate Gambiroža (78 g.), Kaja Kunčević (76 g.), Stana Ličanin (75 g.), Jovo Čuruvija (76 g.), Anda Čuruvija (73 g.), Stevan Bjedov

ma, da radaju djecu i da je odmah saranjuju. Znači da bi i još kako trebalo obraćati pažnju na tjelesni razvoj seoske djece.

Zemljoradnički posao i sokolstvo

Tačno je, da zemljoradnički posao traži stalno tjelesno naprezanje, ali je to i suviše jednolično. Takav rad zamara mišice i umrtvjuje duh, zato su seljaci većinom neprekretni, spori i nespretni. Sokolska tjelesna vježba sa vežbama naročito sastavljenim za seljake u stanju je da to izbjegne potražiti da se jednako razviju svi dijelovi tijela. Čovjek postaje gipkiji i jači, pa ga onda ni posao toliko ne umara. Osim toga zajedničko vježbanje vraća duševnu čistost i veselje, a to okrepljuje i osvježava tijelo, te uspostavlja samopouzdanje. Da se samo to postigne u današnjim očajnim prilikama, svaki napor oko podizanja seoskog sokolstva bio bi opravдан.

Tjelovježbom se čovjek privikava, da postizava postavljene ciljeve. Na taj se način jača volja, podiže se odvaznost i preuzimljivost, što je neophodno potrebno u svakom poslu, a pogotovo u zemljoradnji, gdje je svak prepusten sam sebi.

Istrajnost u radu i sokolstvo

Ali što je za nas naročito važno, tjelovježba nas uči istrajnost, tjelesnoj i moralnoj. Koliko je kod nas bilo lijepih odluka, koliko divnih pokreta, a sve je to propalo, jer smo se u samom početku zamorili i napustili rad. Mi znamo da smislimo krasne osnove, ali nemamo istrajnosti, da ih provедemo u djelu. To je naša narodna mana, radi koje nas prestižu narodi sa dalekom manje sposobnosti, ali koji marljivošć i istrajnošću nadaju nedostatke duha.

Plemeniti pokreti i sokolstvo

Utakmicom u tjelesnom vježbanju

straše sa „devorclima“ i „bunjevcima“, zato da mu bice prašinu u oči, pa da se zabavi oko toga jada, a ne kako će zbaciti razne nametnike s grbače.

K.

Pлавно, маја

Јубилеј О. Јоакима Бједова. — Почетком прољећа из тихе и чаробне вароши Доброте у Боци Которској, упутио се је на трећи свој хацилак наш одлични домородач архимандрит Хаџи Јоаким Бједов. Послије похода Свете Земље и Св. Горе обављене у годинама човјечје снаге и полета, сјетио се још једног хацилука, мање скопчаног са издржљивosti пута и напора; али зато пуно важним по преживјелим успомена. Освртом на данашње доба поход је извршен у времену нестајања оне бујности млађакног живота, када је у прољећу младости, дотањи свршени богослов, искушеник Ман. Крупе Јоаким, ступио у скромну и придворну капелу св. Спиридона у Задру, при цркви св. пророка Илије, да прими калуђерски чин и отслужи прву свечану литургију. Од тада, до недеље 20 марта о. г. протекло је пуних 40 година, откада се овај свештеник посветио Божјем Закону, да му буде путоказ на земљи, а Божја воља највећи идеал тврђењства.

Руковођен овим лијепим успоменама О. Јоаким, који је у размаку од четрдесет година постигао толике заслуге и одликовања, отслужио је поменутог дана у истој капели у Задру, благодарну литургију у својству достојанства Архимандрита и хације, који му уресни наслов пристоји као посјетиоцу светих мјеста.

У млађим својим годинама О. Јоаким вршио је свештеничку дужност као парох у више мјеста Сјев. Далмације, а била му је повјерена и управа Ман. Крупе. У том својству показао је замјерну радишност, истиху се скромношћу и овбиљношћу пуном истине те љубави према ближњему. Руковођен начелима хришћанске религије, није пропустио никакве прилике, да својом бесједом и рјечитошћу постакне другога на размишљање. Како смо истакли, он је зато пошто многе успјехе; постигао одликовања не пуким случајем, него искључиво помоћу свога талента и покртвовности.

Около год. 1910 створи накану и пође у Америку. Путујући у далеку земљу новог свијета, он није имао свога Melfanera, брода на коме су

први пуританици из Европе побјегли у сирова необраћена америчка пространства, да се спасе од тлачитеља. Он није био изагнан из своје отаџбине; али га је гонио неки нутарњи осјећај, да ће у даљини у земљи слободе, међу својим земљацима успјети, да их учврсти у љубави према својој земљи, онда подјармљеној под туђином; да се је осјећају и да кад наступи згодан час, буду спремни на отпор. Његова мисија у Америци није била искључиво вјерске природе. Попут пуританаца, он је за vrijeme svjetetskog rata, устрајно, неуморно подизао дух међу насељеницима, проповједај им браћство, нар. јединство и слободу, која се стиче борбом. Зато је по саршетку великог рата, којим су раскинуты окови робова, био уврштен међу оне сјајне величине, којима ће нараштај одавати часну успомену,

По довршном обреду у Задру, О. Јоаким вратио се у Доброту, иза како је својом посјетом дао ужитака пријатељима, да се још једном насладе у његову друштву.

Морао је ради непогодна времена при проласку по Сјев. Далмацији, да прекине путовање и тиме присиљен приликома изостави многе посјете.

Ну они, који су као његови вршњаци по доби пењали се с њиме узбрдицом, очекују га радосно да при постепеном силаску с бријега стрмине живота, још и даље обнове старе успомене прошlosti. У такој нади и очекивању прилажемо О. Јоакиму, који живе у својству пензионираног вишег војног свјетеника, наше одане честитке, уз најтоплије жеље

D. P.

Strmica, 25 V.

Gdje su naši živinari? — Našeg seljaka Savu Kneževića zadesila je teška nesreća. Razboljela mu se četiri vola. Dva su već uginula, a bojati se je, da će ostati i bez ona dva druga što boluju. Само онт што знају што је težaku vò — njegov hranitelj, могу osjetiti kako је то velik gubitak težaku kad mu propadaju volovi. Sava Knežević tražio је lijeka svom blagu i brižan je išao nekoliko puta u Knin, ali sve utaman. U početku је molio živinara, da mu dode, nudeći што god hoće za njegov dolazak, ali га је on odbio, da ne treba da dolazi, jer da zna on што је volovima. I njegova ponovna molba poslije 2-3 dana bila је uzaludna. Davao mu је само nešto da se očiste. Ali sve to nije помогло, jer је bolest bila teška, — a veterinarian

imaju odliku или manu, да se zudubljuju u se same i da žive svojim životom, da radi toga осјеćaj zajednice propada. Наš se je seljak osim toga osjećao zapuštenim, te nije имао поузданja у се ni u svoju okolinu, a naročito u građane. По sokolstvu može da stekne uvjerenje, da је član jedne velike i jake zajednice, која с њим saosjeća, која се cijela njegovu uspjehu raduje i која је uvijek spremna, да га u dobrim i korisnim nastojanjima iskreno pomogne. Uspostavimo li povjerenje između seljaka i gospode, pronašli smo jednu jaku polugu, којом се може pokrenuti sav duševni i privredni život cijelog kraja. Pouzdanje u se i u zajednicu može da stvari čudesa.

Vršenje dužnosti i sokolstvo

U Sokolu se svaki član privikava tačnom, поštenom i nesobičnom ispunjavanju dužnosti. U Sokolu nema i nemože da буде časti bez dužnosti;

nije ni mogao pogoditi kakva је bolest, iz daljine od 20 km. — a јадни Sava bio је bespomoćan, jer nije имао s kim da se svjetuje, s čim bi mogao svoje blago liječiti. Jednoga dana lutao је по Kninu, misleći да ће barem nekoga naći ko bi mu kakav savjet mogao dati, i propitivao је otkuda bi mogao zovnuti veterinara, kad ovaj neće da ide, ali se је tužan vratilo natrag jer nigdje nikoga da uputi što da radi. Naročito se је bojao, да је možda bolest zarazna, па да ће pored štete još i kriji biti.

Za Savu Kneževića то је težak udarac ne samo zato što је izgubio svoje blago, nego i zato što је ово било за njih jedno težko razočaranje u one ljudi који су pozvani, да са пакom pomažu. U cijeloj овој krajini нико се не може помоći sa živinaram, као да ih i nemaju u našoj državi. Bi li se mogao osnovati veterinarski odjeljak u našoj zdravstvenoj zadruzi, као што чујemo da тога има u nekim drugim zdravstvenim zadružama, јер у овој krajini čovjeku težaku blago је na glavnije, па gdje se ono izgubi tu je propala življjenje.

Trebalo bi da ova nesreća која је zadesila našeg brata zadrugara potakne u zdravstvenoj zadruzi pitanje liječenja i njegove blage, па ne bi ли могli imati zadružnog živinara, kad nemamo nikakvog drugog, jer само potpisivanja buleta u svojoj sobi i propisivanje recepata za blago koje se i ne vidi mi ne smatramo, da је vršenje dužnosti veterinariana.

J. S.

Жагровић, 22 маја.

Владика међу народом.

Од синоћ овдје се је слегло mnoštvo народа из горњих села sjeverne Dalmačije и из obližnjeg Bosne i Like. Од синоћ и данас овдје је један велики Цркveni сабор, јер од давнина овдје се скuplja народ на завјетno mjesto и купа се на изvoru, око кога је направљена kapela и коју народ зове „Светиња“. Поред завјетних болесника долази и много другог народа цркви sv. Nikolaјa.

Ове године свечаност је uveličao са својим dolaskom novi dalmatinski владика g. dr. Irije Bođević. Нама је bilo draga да ће он doći, јер досад није било чути, да наши Episkopovi valaze по selima. Има по 30-40 година да их поједине crkve nijesu vidjeli. Док је пресвијетли бискуп g. Mileta vrlo често посјећивао својe жупе и док су нам се и сами православни свештеници хвалили да је и њих у ово zadnjih

година по неколико пута посјећивао на проласку и братски се с њима разговарао наша црквена власт била је далеко од живота народног. Али ево хвала Богу нови владика уводи нови обичај и почиње долазити међу народ.

Оно што је наш владика у Жагровићу доживио и видио мислимо да га је увјерило, да се ишта мање не чувају наши народни аманети srpski и православni у овим krajevima него у његовоj родној Шумadiji. Сав му је Жагровић изашао у сусрет. Мушко и женско, старо и младо изашло је да свечано дочека свога госта и сви су отишли с њим заједно у цркву на вечеरњу молитву. У старијској цркви, у смиљи, међу прастарим хрastima, послије заједничке молитве, народ је слушао пријеци свога владике и у цијелој цркви владало је једно лијепо појбожно расположење.

Данас на литургији у цркви владика је служио службу Божију и бесједно народу о ваједници Бога и човјека и о радости, снази и побједи човјековој као се Богу приближи. Потсјећао је народ на улогу цркве у народном животу, у коју се је народ скupljaо и kriješno и док је у ропству био. Мијењала су се и рушила царства, а народ се је у својим храмовима okupljaо и простијивао. Свештеници и учитељи народни радили су у духу свештеника и просјетитеља народног Sv. Саве.

Поред сељаштва у цркви је било доста и интелигенције народне и било нам је драго што су сви у Жагровићу доживили једно лијепо zadovoљstvo, a сигurno и владика наш повратио се је са увјерењем, да његово право mjesto и јест међу народом и свешtenstvom, u братском и очинском разговору и договору.

Сеоске sokolske четве на нашој слави

У овој krajini uveden је један lijeep običaj, da се na godišnjim crkvenim saborima u pojedinim mjestima pojavljuju i seoske sokolske четве. Да право кажемо у почетку mi nijesmo svahačili, чemu ће по-sluziti seosko sokolstvo. Ali sada kad vidamo našu mlađariju lijeepu uređenu i učućenu osjećamo, da је то најlepša škola narodna. Kad ove четве има да води naša omiljena u њima се uči poštovanju starijega bratskoj slovi, lijeepo, zabavi. Kad чете најesu same sebi oстављene nema među њих раскала-shenosti, već se uče људstvu i честitosti.

metnom i korisnom raspolaganju svojim snagama. Kao što je za svaku tjelesnu vježbu važno da se odmjeri prava koliciна snage, koja je za izvođenje potrebna, te da je se ne upotrebni ni previše ni premalo, tako je isto važno i u svakom drugom poslu, da ga ne počinjemo, dok nismo sigurni da imademo dovoljno snage, da ga i izvedemo, a s druge strane da ne ulažemo više snage nego što treba, jer bi to bila neoprostiva rasipnost. Pametnim ulaganjem sile postizava se štednja energije, koju možemo korisno upotrebiti za druge poslove.

Prema tome možemo kao zaključak da utvrdimo, da sokolstvo nije prazna parada ni na selu, da to nije dokona igra, nego da je to prava škola života.

V. S.

— nastavlje se —

Ekonomija i sokolstvo

Tjelovježba nas konačno uči pa-

Жагровићани и Книнскопољци вјежбали су вјежбе, које ће се изводити у Прагу на свесоколском слету. Ко би до недавно био рекао да ће се осјећаји славенске заједнице овако лијепо развијати и по нашим селима у сеоским четама. Мислећи на своју велику славенску заједницу ниједан славенски народ не може бити мали и ускогрудан, јер се сваки осјећа чланом великог славенског народа.

Мала дјеца изводила су своје лијепе вјежбе и многим су измамила суву на оку, како их је онако мала њихова учитељица лијепо увјежбала.

Ђуро Нонковић

Жагровић, 12 јуна

Како је постала светиња у Жагровићу. — Наше се село налази у близини босанске као и личке границе са много брежуљака и великих долина, а најдужа је волина која се протеже од Старе Страже до босанске границе кроз коју поред општинског пута тече поток „Маните драге“ са више извора живе питке воде који се сложавају у корито Радљевца. Поред пута на једном камену сазидана је „капелица“ испод које извире љековита вода. Према причању старих људи овај извор се прогласио светињом што је неки слијепац путовао поред ове воде и у јутру рано незајући казвајући је та вода него његов сапутник дозведе га и умије га са овом водом од које је одмах прогледао и отишao својој кући здрав и задовољан овој благодати Божијој. На том мјесту била је послије од ондашњих вјерника озидана капелица па приликом турског царевања у Далмацији била је порушена капелица а остала је и даље вода где су болни у очима и разним болестима налазили љека. Назад шездесет година живила је једна удовица у нашем селу која се звала Мрија уд. п. Тодора Рошула, а која је била од тешке болести скренула с ума. Једне ноћи она је сањала да озиђе капелицу на води звану светиња, те дође одмах оздравити. И вбиља она је у сну то обећала да ће је озидати па чим је ујутро устала одмах је дошла у комшију мајстору пок. Шпира Рошулу молећи га да јој иде озидати капелицу на оној светој води. Овај је то у први мах одбијао зијајући да је иста изгубила разум, али она није клонула молећи га и плаћајући му. Видевши мајстор да му је изашла прилика да заради, с њом је погодио 12 талира отпоче озидати и покрити па чим је овај мајстор озиди она је купија још и икону Рођ. св. Јована Крститеља и вбиља одмах је оздравила и послије дugo је година живила здрава и задовољна.

А 1912. год. на том мјесту је у мјесто те мале капелице подигнута је већа капелица попут мале цркве у којој је у подруму исте направљена једна проста бања са три шипине воде, која је удешена за сваког да се може затворити и купати. Сваке године, уочи „Ивандана“ и на дан других слава у овој мјесто и народ долази из удаљених крајева наше просхране отаџбине да се изјијечи од разних болести а нарочито богиња и болесних очију. Сваки онај који једном дође и овде се умије и окупа, више пута у свом животу походи ово мјесто а нарочито јавјеници који болују од разних душевних и тјелесних болести. Сваки онај који није био овде тај не може вјеровати какве успјехе су људи доживјели, него нека се рас-

пита код оних, који су овом светом мјесту долазили. Овој светињи долазе у већем броју и наша браћа католици, као на пример брат Петар Јевгета, родом католик, који ову светињу посјећује сваке године уочи дана њене славе 6 и 7. јула на дан рођ. св. Јована Крститеља на „Ивандан“. Тако ће се ове године прославити овој јавјено мјесто уочи „Ивандана“ и на њу, уз пуцање прањија, паљење свјетњака, играње кола млађарије, те се позива ко год може доћи да дође, те да се освједочи каква је наша светиња. Неки још причају да чак и вода пресуши, кад нека грешна лица дођу да се умију.

Лавар П. Станић

Мокропоље, 12 јуна

Читајући чланак, у „Гласу“ од 3. јуна о. г. број 127, под насловом: „Може ли се са нашим сељаком радити“, морам да кажем моје мишљење.

Ја сам се радио у селу и остварио сам у селу и радио са сељацима, у земљорадничкој кредитној задуви у Мокропољу, беспрекидно има већ 21 година. Кроз ово вријеме мислим да ће ми сваки читалац вјеровати, да сам се са свим упознао са свим сељаковим мислима, а камо ли да не би се познао са сељаковим радом.

И ја тврдим да се може са сељаком у Сјеверној Далмацији радити, све што год хоћеш, али само поштено и са истином, а са лажи и преваром ни мало. Зато му се не треба чудити, јер од постanka његова, од свих до сада њих интелигената који су са њим радили, једва један од стога да му је свјеровао, већ сваки лагао, било од своје воље било од оних који су га у ствари подупирала па сада се сељак тешко улушта у сваку организацију као хватати се голом руком за главу змије отровнице.

Ја мислим да и поменути интелигент би радио са сељацима, да они све дају што год он пита, а да не чине рачуна зашто што одлази, да ли ће му се што од тога повратити и коју ће од тога корист ухватити. Док су сељаци били имућнији, своје су интелигенте и даривали тако да је који дар претећа корист н. пр. кад му трговац удужио кошуљу, он би му даровао јање, па ако би за јање узес и двије кошуље, или му дао 100 динара за 15 дана он му донесе прашут и т. д.

А сад више тога нема, у првом што је сељак осиромашио па нема, а друго што је увидио, да на своју штету ради. Први су га интелигенти дубоко уз главу обријали па глава не ће да миче, па садање не могу ништа уватити па се чуде што је то, и друго не знаду да кажу него каку да се са њим не може радити.

И данас већина наших интелигенти не знају како и шта треба најпре почети са сељацима, већ почињу са радом оним који ће требало почети кашње сто година. Најpriји и најпречији рад јест оснивање кредитних задруга, па кад се дође до тога да у сваком селу има кредитних задруга и у резервном фонду да буде од сто хиљада до петсто хиљада, како је које село велико, тад би сељаци могли заједнички набављати погрепштине, а онако не може гдјекој задрузи да набави сама ништа и тако су ове задруге без икакова значаја, и све остало ће бити ако се буде претре-

цало са задругама напред које би требало оснивати кашње.

Петар Опачић, сељак

Zemunik, 17 VI.

Uspjeh zemuničke bolnice. — Било је mnogo nevjernih ljudi, који су tvrdili, da zemunička bolnica neće uspjeti. Međutim već kroz ova tri mjeseca otkada bolnica radi opravdala je sve one žrtve, koje su podnose zadružne organizacije, dok su uverile nadležne o važnosti ovog položaja za zalede zadarsko i one napore, koje je Banovina preduzela, da se bolnica ostvari.

Dosad su kroz ovu bolnicu prošle stotine bolesnika iz općina: Zemunika, Ravnih Katar, Niša, Novigrada, Benkovca, Obrovca, Stankovaca i Kistanja. Sve bolesničke postelje ispunjene kroz dva-tri prva dana i prava je muka za ljekare, kako će odbiti bolesnike, koji uvijek navaljuju u ovu bolnicu.

Hirurg bolnice g. dr. Vyrubal već je postao slijan i sigurno je jedan od najboljih hirurga u Primorskoj banovini. Kroz ovo kratko vrijeme izvršio je blizu 100 (stotinu) operacija, i to sve redom vrlo teških, koje su mu sve uspjele. Bilo je nekoliko operacija na slijepom cijevu, na materici, na mjehanu za mokrenje, raznih amputacija itd. Jedan je čovjek došao sa razmrškanom lubanjom — udaren je sa sjekirom po glavu — i bio je spašen. Nekoliko osoba, koje su dugo patile i izgubile bile nadu na život — oživile su pod njegovim čudotvornim nožem.

I drugi osoblje: g. dr. Čorić, kao i sav personal, izuzevši jedan jedini žalosni izuzetak, služi na čast ovoj bolnici, toliko potrebitoj za ovaj kraj. Šteta samo što baš sada kada bi trebalo povrati broj bolesničkih postelja, njihov je broj smanjen za jednu trećinu i to u času kad smo očekivali povećavanje. Zemunička bolnica morala bi imati barem 200 kreveta i tek bi tada mogla udovoljiti barem prilično potrebi ovog kraja.

Zemunik, 12 juna

Zadrugarstvo u Ravnim Kotarima. — Ravnim Kotari, који су највиše zaostali od svih drugih naših krajeva, a mogli bi da prednjače po obilju i vršnoci svoje zemlje, podesne za svaku kulturu, teško ulaze i u organizaciju ekonomsku i kulturnu, ali su se ipak pokrenuli, gonjeni nevoljom i uvidnjem da samo udruženim snagama mogu nešto postići.

Danas je bio sastanak Uprave Zdravstvene zadruge sa revizorom Saveza Zdravstvenih zadruga g. Odavljcem i svi prisutni bili su ispunjeni sa ponosom što učestvuju u ovoj organizaciji, k ja ima divno opremljenu i snabdijevenu apoteku, a domalo će imati i svoga ljekara i apotekara, pa će nastaviti da razvija socijalni, higijenski, ekonomski i kulturni rad u ovom kraju.

Opoža se kretanje i u drugim okolnim zadrugama. Smokovića nabavljačka zadružna razvila je živje svoj rad, prošrujući svoj rad i na druga sela. Vinarska zadružna moći će na jesen primiti velike količine grožđa. Mlječarska zadružna muči se, ali se ipak održava i nastavlja svoj rad. Pokreće se osnivanje zemljoradničkih zadružnih u Brševu, Murci, Poljicama, Škabrnji, Biljanima, Kašići, Islamu i nameće se potreba, da se iz svih ovih zadružnih jedinica raznih vrsta stvoriti jedna zajednička organizacija.

Na sastanku Zdravstvene zadruge vidjeli smo na zajedničkom poslu don

Franu Antunoviću, popa Mrku Vučatoviću, Luku Kovačeviću, Mirku Prostranu, načelniku Paleku, sve iz raznih scia, a lijepo udružene u zajedničkom radu. Ovo zadružno društvo pomalo se jača i razvija i ono će postati najvažniji faktor napretka i razvijanja u ovom kraju. Počeli smo ovaj rad pred deset godina. Imali smo mnogo muke i posrtanja, ali hvala Богу сада се поčinje sve povoljnije razvijati i pomagati jedno drugo. Proste bile muke svekolike, kad se već počinju gledati plodovi jednog mučnog i neprekidnog rada.

Z.

Plavno, na Spasovdan

Osnivanje ogranka Zdravstvene zadruge u Plavnu. — Danas su nas posjetili članovi Upravnog odbora Zdravstvene zadruge kninske, i izabrali smo na našem sastanku Upravu našeg zadružnog odjeljka, jer nas ima već dovoljan broj zadrugara, da se i kod nas otvori stanica Zdravstvene zadruge, u koju će nam dolaziti zadružni ljekar jedanput nedjeljno i gdje ćemo imati najpotrebitije ljekove.

Naročito nam je milo istaknuti da smo pored naših starih znanaca i prijatelja gg. dra Vuka Jovanovića, dra Rajka Tauzovića, Đure Vjovića — koji su članovi uprave kninske Zdravstvene zadruge danas među nama videli i čuli i gg. Nikolu Skelinu, upravitelja osnovne škole u Kninu i Tomu Škarliću, mehaničaru iz Knina, koji su također članovi zadružne uprave. Svaka njihova riječ baš je išla od srca k srcu.

G. Skelin je ponosom je ističao svoje seljačko porijeklo, svoju ljubav prema svakom ljestvom narodnom pokretu. U zdravstvenom zadružu stvru uvidio je, da je to najpotrebitija i najveća organizacija, pa zato i on saraduje na njemu u uverenju, da će se u narodu izvršiti i mnoge druge korisne ustanove, kad se vaspita i unapredi u ovoj organizaciji, za koju se traži samo dobra volja. Naš seljak ne može postati ni kulturan ni napredan bez boljega reda u svojoj kući, koja je osnova svega života i rada.

G. Starčić, jedan od najduževljijih zadugara zdravstvene zadruge ističe da svoju radost, što se je našao u ovom ljestvom zadružnom kolu, gdje se bare za zajedničko dobro i seljaci i zanatlije i obrtnici i trgovci i svi redovi ljudstva društva. Ova je organizacija jednako potrebna i selu i varosi i ujedinjuje sve ljudе dobre volje u zajedničkom radu.

Požurite s preplatom za 1931. godinu, jer će vam biti teško kad se dvije godine sustignu. Sramota se oblijeniti i upustiti ovako jeftin list. Niko se ne može pravdati da nema čime da plati, jer mi ne tražimo od srodoma sve na jedanput.

Stavljam do znanja cij. mušterijama, da im i u ovim daniima opće finansijske krize, mogu da pružim najbolji rad uz najumjereno cijene.

Preporučam se

B. POROBIĆ, krojač ŠIBENIK.

Predstavnik vlasnika «Privredno-kulturne matice» za Sj. Dalmaciju i odgovorni urednik Lazar Matić, sekretar Maticice. Štampa Nove stamparije - Šibenik. Zastupnik N. Ćikato.